

**СЛОВООБРАЗУВАНЕ НА ИМЕНА ЗА НОСИТЕЛИ
НА ОПРЕДЕЛЕНИ ЧЕРТИ, СВОЙСТВА
(NOMINA ATTRIBUTIVA) В ЦАРИГРАДСКИЯ ПРЕВОД
НА БИБЛИЯТА (1871 Г.)**

*Лалка Георгиева
Югозападен университет „Неофит Рилски“*

**WORD FORMATION OF NOMINA ATTRIBUTIVA
IN THE NEW BULGARIAN TRANSLATION
OF THE BIBLE FROM 1871**

*Lalka Georgieva
Neofit Rilski South-West University*

lalka.v.georgieva@gmail.com

The subject of the article is the word formation of nomina attributiva in the Old Testament of the New Bulgarian Bible translation of 1871. The analysis is grounded in the theoretical framework established by Czech linguist Miloš Dokulil in his work *Tvoření slov v češtině: Teorie odvozování slov* (1962), which have been adapted into Bulgarian language material by Ivan Kochev in 1971. The identified names are systematically classified according to their word formation types across the three grammatical genders in the Bulgarian language. The conclusions from the analysis relate to the number and volume of the types and their productivity. A comparative analysis is also conducted to highlight the prominent formants of nomina attributiva in earlier stages of the Bulgarian language.

Key words: word formation, nomina attributiva, Old Testament, Bible, word formation types, Bulgarian language

Първият цялостен новобългарски превод на Библията, известен като Славейковата Библия или Цариградската Библия (ЦБ), е издаден през 1871 г. Още нейните съвременници разпознават колко голям е приносът ѝ за формирането на българския национален книжовен език.

Иван Вазов заявява: „Цариградската Библия реши езиковия спор в България и утвърди българския книжовен език“. Пенчо Славейков е още по-силен в изказването си: „Преводът на Библията тури край на езиковата безредица, на боричкането на разните наречия за първенство и се установи литературният език. След появяването на Библията на бял свят заглъхват разприте между разните български говори и източнобългарският говор става общ език за всички ратници на мисълта и националното съзнание“. И от днешна гледна точка можем да потвърдим, че Славейковата Библия е ценен паметник за състоянието на книжовния език през третата четвърт на XIX век.

Езикът на ЦБ е разгледан в монография на Диана Иванова, която прави обширно изследване върху новобългарските евангелия (вж. Иванова 2002). С въпроса за превода на Библията се занимава и дисертацията на Венцислав Стойков „Преводната рецепция на Библията на новобългарски език през XIX век“ (Стойков 2017).

Предмет на статията е словообразователната категория *Nomina attributiva*¹ в Стария завет (СЗ) на ЦБ. Основната *цел* е да бъде направен словообразователен анализ на названията за *носители на определени черти, свойства*. Конкретни задачи за реализация са:

- езиковият материал да се класифицира по словообразователни типове;
- да се очертае продуктивността на формантите;
- да се направи съпоставка с *nomina attributiva* в по-старите периоди от историята на българския език;
- да се посочат случаите на преливане между словообразователните категории.

В методологично отношение работата следва структурно-функционалния словообразователен анализ на чешкия лингвист Милош Докулил (Докулил и др. 1962), при който акцентът се поставя върху синхронната мотивираност между думите в езика. В статията се разглеждат само названията, които са с прозрачна словообразователна структура на нивото на езиковия срез XIX в. За първи път Докулиловата теория е приложена у нас от Иван Кочев в студия, която прави съпоставителен словообразователен анализ на езиков материал от три съвременни български говора (Кочев 1971).

¹ В статията названието на категорията се изписва с главна буква и италик. Когато латинското словосъчетание *nomina attributiva* е употребено като синоним на българския израз *имена на качества, свойства*, тогава се пише с малка буква и италик.

Материалът е ексцерпиран от „Библия, сирѣчь Священно-то писаніе на Ветхый и Новый Завѣтъ“. Примерите са представени с оригиналния правопис. За да се види близкият контекст, след всяко наименование са посочени глава и стих от СЗ. При представянето на словообразователния материал, където е необходимо за изясняване на семантичното съдържание на думата, вътрешната форма е представена чрез изреченска парафраза.

В статията са разгледани само конкретните *nomina attributiva*, тоест носителите на определени качества, свойства. Обикновено към словообразователната категория се отнасят и абстрактните *nomina essendi* (Докулил и др. 1967; Кочев 1971). Съществуват и разработки, в които отвлечените имена на качества, свойства са разгледани самостоятелно (Радева 1991: 123 – 134; Перчеклийски 2008: 149 и др.).

В основата на *Nomina attributiva* стои ономасиологичната категория за носител на свойство, тоест словообразователната категория е единна в ономасиологично отношение, като признакът е прост и характеризира силно диференцирания ономасиологичен базис откъм качество (Кочев 1971: 131). Ономасиологичният базис при *nomina attributiva* е с особено широк диапазон на понятията и включва лица (*големец, старец, свещеник, хубавица*), дни (*празник, петък*), храни (*белтък, мекица*), животни и растения (*белка, синчец, жълтурче*), помещения (*тъмница, горница*), предмети (*багреница*) и др. Словообразователното значение на формациите е ‘някой (нещо), който (което) притежава някакво качество, свойство, посочено от мотивиращата основа’.

От морфологична гледна точка атрибутивните имена са с основа на прилагателно (*млад-енец, мъртв-ец*) или числително име (*първ-енец*).

Имената за носители на определени черти се образуват предимно чрез суфиксация. В редки случаи може да се срещне и транспозиция. При сложните названия основата може да бъде и композитум от втора степен².

ИМЕНА ОТ МЪЖКИ РОД

Днес голяма част от *nomina attributiva* се образуват с вариантите на стария суфикс *-k-*. Праславянската наставка *-k-* служи за образуване

² Чешкият езиковед Травничек (1951) въвежда в употреба понятията „сложно съществително от първа степен“ – образувано е от две пълнозначни думи, и „сложно съществително от втора степен“ – мотивирано е от сложна лексема (най-често прилагателно).

на производни имена още в предисторическата епоха. В старобългарския език формантът вече е диференциран, като е разширен с различни гласни (-ок-, -ък-, -ьк-, -нк-, -ык-), а в някои случаи са се получили и фонетични промени (-ьц-).

1. Словообразователен тип с наставка -ькъ

В старобългарския език суфикс -ькъ се присъединява най-често към основи на минали страдателни причастия, с които образува названия на действия и резултати от действия (остатъкъ, недостатъкъ, сѣвитъкъ). Може да се добави и към съществителни (цвѣтъкъ), като им придава умалително значение (Давидов 1991: 182). В цялата история на българския език с наставката се образуват и *nomina attributiva* (патъкъ, десатъкъ, бѣлтъкъ).

В ЦБ със суфикс -ькъ са оформени единствено атрибутивните названия десетъкъ³ (Вт. 14:28) и бѣлтъкъ (Йов 6:6). При второто название формантът е разширен със съгласна *m* (-/m/ькъ).

Словообразователният тип е беден откъм названия. И двете формации са с проста словообразователна основа. В първия случай тя е на числително редно, във втория – на качествено прилагателно име.

2. Словообразователен тип с наставка -икъ (с графичен вариант -ыкъ)

Формантът е много продуктивен в старобългарската епоха за образуването на атрибутивни имена на лица, конкретни предмети и други производни думи. Названията на лица от м.р. в този период са мотивирани от прилагателни на -ьн- (длъжьн-нкъ, сродьн-нкъ, свѣщен-нкъ) и причастия на -ен- (люблюен-нкъ) (Давидов 1991: 183 – 184).

В разглеждания паметник с наставка -икъ са засвидетелствани следните **прости названия**:

враждебникъ (Исх. 23:5), началникъ (Бит. 37:36), праведникъ (Йов 34:17), праздникъ (Лев. 23:34), сродникъ (Лев. 21:2), мекыкъ (2 Ц. 13:6).

В ЦБ **сложни наименования** със суфикс -икъ са:

³ Когато се очертава обемът на словообразователния тип, примерите от ЦБ се изписват с подчертаване. В обобщенията и изводите за обособяването на названията се използва италик.

военачалникъ (Бит. 26:26), десетоначалникъ (Изх. 18:25), иноплеменникъ (Бит. 17:27), колесниченачалникъ (3 Ц. 22:31), мѣстоначалникъ (4 Ц. 18:24), петдесетоначалникъ (Вт. 1:15), стоначалникъ (Чс. 31:48), тысященачалникъ (Изх. 18:21), чиноначалникъ (1 Ц. 11:11).

Суфикс *-(н)икъ* може да се разгледа като разширен вариант на *-икъ* в простото название свещеникъ (Бит. 14:18) и композитума първосвещеникъ (2 Лет. 26:20).

Словообразователният тип с наставка *-икъ* е най-добре представен сред атрибутивните названия от мъжки род. Освен имена с основния суфикс в текста са засвидетелствани два примера, при които е налице разширен формант *-(н)икъ*.

Преобладават сложните формации, при които мотивираната основа е композитум от втора степен (*десетоначален*, *иноплеменен*, *стоначален* и др.) с главна част прилагателно име (*начален*, *племенен*) и второстепенна, която обикновено е числително (*десет-*, *петдесет-*, *първо-* и др.), а по-рядко – съществително (*колесниц-*, *место-*) или прилагателно име (*ино-*, *вое-*). При простите формации основата е деадективна. В думата *мекийъ* се откроява наставка *-ыкъ*, в която *ы* е графичен вариант на *и* в този период. В словообразователния тип са представени названия от три лексико-семантични групи: имена на лица (*военачалникъ*, *иноплеменникъ*, *свещеникъ*), дни от седмицата (*праздникъ*) и тестени изделия (*мекийъ*).

3. Словообразователен тип с наставка *-ецъ*

Наставката *-ецъ* е наследник на стария праславянски суфикс **-ik-*. След трета палатализация *к* дава *ц* и в старобългарски се е получило *-ьць* – една от най-продуктивните наставки при названията от м. р. Суфиксът е полифункционален. Може да бъде присъединен към мотивираща основа на глагол (агентивни названия), прилагателно (атрибутивни названия) или съществително (имена с умалително значение) (вж. Давидов 1991: 185). В цялата история на българския език с форманта се образуват атрибутивни названия (Перчеклийски 2008: 74 – 75; Стоянов 1983: 50).

В ЦБ са регистрирани следните формации със суфикс *-ецъ*: голѣмець (Лев. 19:15), мъртвець (Бит. 23:6), пешець (Изх. 12:37), старець (Ис. 65:20), хубавець (3 Ц. 1:6). В текста са отбелязани и атрибутивни съществителни с разширение *-(ен)ецъ*: младенець (Бит. 17:12), първенець (Бит. 25:13), чужденець (Бит. 17:12).

Словообразователният тип с наставка *-ецъ* е сравнително добре представен в текста. Всички наименования са с проста словообразователна структура. Основата на по-голямата част от тях е прилагателно име (*млад-енецъ*, *хубав-ецъ*). При формацията *първенецъ* е налице основа на числително редно име (*първ-енецъ*). Всички имена от този словообразователен тип, регистрирани в ЦБ, са лица.

4. Словообразователен тип с наставка *-акъ*

С този суфикс се образуват имена, които означават лица или предмети, носители на постоянен признак или качество, когато основата е качествено прилагателно име (Радева 1991: 124).

В ЦБ са засвидетелствани само две названия с наставката *-акъ*: *гжстакъ* (1 Ц. 13:6) и *юнакъ* (Пс. 19:5). И двете са с проста словообразователна структура и с основа на прилагателно име (*гъст*, *юн* – ‘млад’).

В ЦБ са засвидетелствани и отделни названия от мъжки род, които не образуват словообразователни типове. Те са образувани с наставките:

- окъ: *младокъ* (Йов 14:7)
- ей: *червій* (Вт. 28:39)
- ель: *твърдѣль* (Зах. 9:3)
- оша: *юноша* (Бит. 4:23)
- ица: *пїяница* (Пр. 23:21).

Всички единични атрибутивни названия от м.р. са с основа на прилагателно име (*млад*, *червен*, *твърд*, *юн*, *пїян*). Лексико-семантичните групи, към които принадлежат тези названия, са лица (*младокъ*, *юноша*, *пїяница*, *старѣйшина*), животни (*червій*) и сгради (*твърдѣль* – ‘крепост’). Наименованието *пїяница* е от общ морфологичен род – мъжки и женски.

Голяма част от имената за носители на определени качества, свойства от мъжки род в ЦБ са образувани с различни исторически разширени варианти на праславянската наставка *-k-* (*-ъкъ*, *-икъ/-ыкъ*, *-(н)икъ*, *-ецъ*, *-акъ* и *-окъ*).

Сред имената от м.р. най-многобройни са тези с наставки *-икъ* и *-ецъ* (*-ен/ец*). Словообразователни типове оформят още названията със суфикси *-ъкъ*, *-икъ/-ыкъ*, *-(н)икъ*, *-ецъ*, *-акъ*. Изолирани примери са регистрирани с формантите *-окъ*, *-ей*, *-ель*, *-ота* и *-ица*. Преобладават имената с проста словообразователна структура. Сложни формации са налице единствено при словообразователния тип със суфикс *-икъ*.

ИМЕНА ОТ ЖЕНСКИ РОД

1. Словообразователен тип с наставка *-ина*

В старобългарския език суфиксът е много продуктивен, а образуванията съществителни от женски род имат разнообразна семантика. Могат да означават качества (*объштина*), названия на продукти от животни или растения (*звѣрина*, *рогозина*), да имат събирателно значение (*дровина*) и др. (Давидов 1991: 181).

С наставката *-ина* в ЦБ са засвидетелствани следните названия: *видѣлина* (2 Ц. 23:4), *горчина* (Йов 9:18), *долина* (Чс. 13:24), *дълбина* (2 Ц. 22:16), *дълбочина* (Ис. 7:11), *заднина* (И.Н. 10:19), *равнина* (Вт. 4:49), *сетнина* (Ерм. 29:11), *стръмнина* (Йов 30:6), *твърдына* (Съд. 6:2), *тлъстина* (Бит. 4:4), *третина* (4 Ц. 11:5), *тъмнина* (Пс. 104:20), *тѣсна* (Пл.Е. 1:3) и *злина* (Бит. 6:5).

С разширения суфикс *-(еч)ина* е образувано наименованието *мъртвечина* (Лев. 22:8).

В ЦБ словообразователният тип с наставка *-ина* е най-добре застъпеният при названията от женски род. Всички формации са с проста словообразователна основа. По-голямата част са мотивирани от прилагателни имена с изключение на названието *третина*, което произлиза от числителното бройно *трети*. Голяма част от примерите в основата си са абстрактни имена, които в контекста са получили допълнително конкретно значение (*видѣлина*, *горчина*, *дълбина*, *дълбочина*, *равнина*, *тъмнина*). Лексико-семантичните групи тук са места/пространства (*долина*, *равнина*), физични явления (*видѣлина*, *тъмнина*), времеви период (*сетнина*), части от животни (*тлъстина*) и отрицателни постъпки (*злина*).

2. Словообразователен тип с наставка *-ица*

Наставката *-ица* произлиза от праславянската **-ika* с промяна на *к* в *ц* според третата прогресивна палатализация (Давидов 1991: 184). В старобългарския език суфиксът е полифункционален. С него се образуват *nomina agentis*, *nomina diminutiva*, *nomina attributiva* и др.

В ЦБ с форманта *-ица* са включени следните названия за носители на качества, свойства: *багрѣница* (Пр. 31:22), *блескавица* (Ез. 1:14), *блудница* (Бит. 34:31), *горница* (Съд. 3:20), *десница* (Бит. 48:13),

лѣвица (Екл. 10:22), седмица (Бит. 29:27), скрышница (Авк. 3:4), сродница (3 Ц. 16:11), тъмница (Бит. 39:20), черница (Ам. 7:14), юница (Вт. 21:3), задница (Ис. 20:4).

Словообразователният тип е добре представен. Всички имена са прости. Преобладават мотивиращите основи на прилагателни имена, само названието *седмица* е мотивирано от числителното бройно *седем*. Представени са лексико-семантичните групи имена на лица (*блудница*, *сродница*), животни (*юница*), растения (*черница*), природни явления (*блескавица*), дрехи (*багръница*), части на човешкото тяло (*десница*, *лѣвица*, *задница*), помещения (*скрышница*, *горница*) и период от време (*седмица*).

3. Словообразователен тип с наставка *-остъ*

Наставката *-остъ* е образувана от **-тъ* с разширение **-os/-es* и е много продуктивна в старобългарските паметници. Обикновено със суфикса се формират абстрактни съществителни със значение на качество или свойство (Давидов 1991: 189), но в определени случаи тези отвлечени названия могат да получат и конкретно значение. Така е и с имената вътрешностъ (Изх. 29:17), крѣпостъ (2 Ц. 24:7), милостъ (Бит. 24:14) и околностъ (Бит. 13:10), които са засвидетелствани в ЦБ.

Словообразователният тип е относително добре представен в текста. Всички наименования са с проста словообразователна структура и са мотивирани от прилагателни имена. Представени са лексико-семантичните групи органи на живо същество (*вътрешностъ*), сгради (*крѣпостъ*), положителни постъпки (*милостъ*) и географски понятия (*околностъ*).

4. Словообразователен тип с наставка *-да*

Суфиксът *-да* идва от праславянския език и се свързва с основи на глаголи и прилагателни за образуване на абстрактни съществителни (Славски 1974: 63). В някои от примерите с деадективна основа обаче се наблюдава конкретизация на значението, като по този начин наименованията могат да се разгледат като носители на определени черти.

В текста на ЦБ са ексцерпирани само названията кривда (Дан. 6:4) и правда (Бит. 18:19). И двете образувания са с проста основа и са мотивирани от прилагателно име.

5. Словообразователен тип с наставка *-ота*

В старобългарския език сред наставките с формант *-t-* суфиксът *-ота* е особено продуктивен. По принцип образува абстрактни съществителни (*красота, срамота*) или по-рядко – имена на лица (*нрота, юнота*) (Давидов 1991: 188 – 189). В определен контекст някои абстрактни названия могат да получат конкретни значения.

Подобно нещо се наблюдава и в ЦБ, където са регистрирани названията: *нечистота* (Нам. 3:6), *тегота* (2 Ц. 13:25) и *щедрота* (Неем. 9:31). Те са с проста словообразователна основа и са производни от прилагателни имена.

6. Словообразователен тип с наставка *-иня*

Още в предисторическата епоха имената от женски род със суфикс *-ъинн* са били или лица, производни от мъжки род (*рабъ — рабъинн*), или абстрактни понятия, мотивирани от прилагателно име (*благъ — благъинн*) (Давидов 1991: 181 – 182).

В историята на българския език от тази наставка се развива новобългарското *-иня* (различно от *-ина*). В ЦБ са засвидетелствани названията *пустыня* (Изх. 19:1) и *свѣтыня* (Пс. 93:5). Те са с проста словообразователна основа, мотивирана от прилагателни имена. В семантично отношение двете формации представляват име на място (*пустыня*) и религиозно понятие (*свѣтыня*).

7. Безсуфиксни образувания

При имената от женски род са засвидетелствани и две безсуфиксни прости образувания: *сръда* (Бит. 15:10) и *твърдь* (Бит. 1:7), мотивирани от прилагателно име.

В ЦБ са засвидетелствани **няколко изолирани примера**, които в ЦБ не образуват словообразователен тип. С разширения вариант *-(ен)ка* е образувано названието *чужденка* (Бит. 31:15), което може да се срещне и с редукция на форманта – *чуждинка* (Рут 2:10). Други две названия са оформени с наставките *-ва* – *лихва* (Лев. 25:37), и *-уха* – *чернуха* (Ис. 28:25). И трите наименования са с проста словообразователна основа и са мотивирани от прилагателни имена. Лексико-семантичните групи при тези примери са лица (*чужденка*), термини от стопанския живот (*лихва*) и подправки (*чернуха*).

Имената от женски род са много добре представени в ЦБ и са повече от имената от м.р. Всички са с проста словообразователна основа. По отношение на формантите словообразователните типове са много разнообразни. Най-многобройни са тези с наставките *-ина* и *-ица*. Словообразователни типове оформят също названията със суфикси *-остъ*, *-да*, *-ота* и *-иня*. Изолирани примери са регистрирани с формантите *-(ен)ка*, *-ва* и *-уха*.

ИМЕНА ОТ СРЕДЕН РОД

1. Словообразователен тип с наставка *-ie*

С наставката *-ie* (в стб. *-ѣѣ*) обикновено се формират деадективни (*nomina essendi*) и девербални (*nomina actionis*) абстрактни съществителни от среден род. Макар и по-рядко, със суфикса се образуват и конкретни *nomina instrumenti* и *nomina attributiva*.

С конкретното значение „носители на качество, свойство“ в текста на ЦБ са употребени само простите названия: величѣ (Ис. 12:5) и зелѣ (Изм. 12:8). И двете са мотивирани от прилагателни имена.

2. Словообразователен тип с наставка *-ство*

Наставката е една от най-продуктивните в старобългарския език. С нея се образуват имена от среден род, които означават абстрактни понятия, свойства и качества. Може да се прибавя към съществителни, прилагателни и глаголи (Давидов 1991: 179). Суфиксът е характерен и за цялата история на българския език, като по-свойствен е за неговата книжовна форма.

След процес на конкретизация към категорията *Nomina attributiva* могат да се отнесат названията коварство (Пр. 26:24) и свѣщенство (Чс. 16:10). И двете са мотивирани от прилагателни имена, като в първия случай мотивиращата основа е отсечена (*ковар-ен*).

3. Словообразователен тип с наставка *-ище*

Формантът произхожда от праславянския суфикс **-iskjo*. В старобългарския език образува съществителни имена от среден род с пространствено значение – място, в което се върши или намира нещо (Давидов 1991: 190). С наставката могат да се образуват инструментални, аугментативни и атрибутивни имена.

В ЦБ са регистрирани названията сокровище (Бит. 43:23) и святилище (Изх. 25:8). И двете са мотивирани от прилагателни имена, като второто е образувано с разширения формант *-(ил)ище*.

Засвидетелствано е и едно наименование от среден род с наставка *-це*, което в текста на ЦБ не формира словообразователен тип – сърдце (Изх. 28:30).

Имената от среден род са представени от няколко названия с наставки *-іе*, *-ство*, *-ище* и *-це*. Словообразователни типове оформят наименованията с първите три форманта. Всички имена са с проста словообразователна структура и са мотивирани от прилагателни имена.

Изводи

От словообразователния анализ на имената на носители на определени черти, свойства могат да бъдат направени следните по-важни изводи:

1. Словообразователната категория *Nomina attributiva* е добре представена с названия в СЗ на ЦБ. Най-много са наименованията от женски род, със сходен брой са тези от мъжки род, най-малко са примерите от среден род.

2. Атрибутивните названия в ЦБ се отнасят към следните **лексико-семантични групи**: лица (*свещеникъ, старѣйшина, чужденка*), животни (*червѣй*), растения (*черница, зеліе*), физични и природни явления (*блескавица, видѣлина*), дрехи (*багрѣница*), части на човешкото тяло (*десница, лѣвица*), подправки (*чернуха*) и др.

3. Категорията *Nomina attributiva* е твърде разнообразна откъм **словообразователни типове**. Сред имената от **мъжки род** най-продуктивни са образуванията със старата наставка *-к-*. В историята на българския език тя се реализира чрез множество свои разширени варианти, които се различават в зависимост от гласната в състава на форманта. В ЦБ словообразователни типове оформят названията с наставки *-ѣкъ, -икъ* (с графичен вариант *-ыкъ* и разширен суфикс *-/н/икъ*), *-акъ* и *-ецъ* (с палатализация на *к* в *ц*). Срещат се единични формации със суфикси *-окъ, -ей, -ел, -ота* и *-ица*. Повечето наименования от мъжки род са с основа на прилагателно име (*старецъ, младокъ*). Порядко се срещат и мотивиращи основи на числително (*първенецъ*).

При названията от **женски род** продуктивни са словообразователните типове с форманти *-ина* и *-ица*. С по-малко названия се характеризират тези със суфикси *-остъ, -да, -ота* и *-иня*. Изолирани при-

мери са регистрирани с наставките *-ка*, *-ва* и *-уха*. Повечето наименования от ж.р. в ЦБ са мотивирани от прилагателни имена (*светиня*, *крепост*, *сродница*), а само формациите *третина* и *седмица* – от числителни.

Названията от **среден род** са слабо застъпени в текста. Формантите, с които се образуват, са *-іе* (*зеліе*, *величіе*), *-ство* (*коварство*, *свещенство*), *-ище* (*съкровище*, *светилище*) и *-це* (*сърдце*). С последния от тях не се образува словообразователен тип. Всички примери са с мотивиращи основи на прилагателни имена.

4. В ЦБ повечето наименования от категорията *Nomina attributiva* са с проста словообразователна структура. Единствено в м.р. са регистрирани няколко сложни названия с наставка *-икъ* (*стоначалникъ*, *военачалникъ*, *иноплеменникъ*). Повечето от тях са с главна (втора) основа *-началник*.

5. По-голямата част от думите продължават да се използват и в съвременния български книжовен език (*свещеник*, *чужденец*, *седмица*, *среда*, *пустиня*, *съкровище* и др.). Някои са характерни само за днешните народни говори (*мекик*, *пешец*, *твърдел*). Днес има названия с променен граматичен род (*мекица* вместо *мекик*, *щедрост* вместо *щедрота*) или с различен суфикс (*пешак* вместо *пешец*, *щедрост* вместо *щедрота*). Името *десятьк* днес е религиозен термин. В съвременния книжовен език използваме *зеле* вместо *зеліе*, *червей* вместо *червій*. Не са се наложили в книжовния език думи като *мъртвечина*, *враждебник*, *твърдел*, *чернуха*, *стоначалник* и др.

6. Формацията *пїяница* стои на границата със словообразователната категория *Nomina agentis* – ‘този, който е пиан’ (*nomen attributiva*) или ‘този, който пие’ (*nomen agentis*). Названията *чужденецъ* – *чужденка*, *сродникъ* – *сродница* пък като родови корелати попадат и в категорията *Nomina mota*.

ЛИТЕРАТУРА

- Давидов 1991:** Давидов, А. Словообразуване на съществителните. [Davidov, A. Slovoobrazuvane na sashtestvitelnite.] // *Граматика на старобългарския език*. София: Изд. на БАН, 1991, 176 – 195.
- Докулил 1962:** Dokulil, M. *Tvoření slov v češtině. T.I. Teorie odvozování slov*. Praha, 1962.
- Иванова 2002:** Иванова, Д. *Традиция и приемственост в новобългарските преводи на Евангелието (Текстология и език)*. [Ivanova, D.

- Traditsiya i priemstvenost v novobalgarskite prevodi na Evangelieto (Tekstologiya i ezik).] Пловдив: ИК „Призма“, 2002.
- Кочев 1971:** Кочев, Ив. Диалектни категории и типове при словообразуването на съществителното име (съпоставително изследване върху материал от три български говора). [Kochев, Iv. Dialektni kategorii i tipove pri slovoobrazuvaneto na sashtestvitelnoto ime (sapostavitelno izsledvane varhu material ot tri balgarski govora).] // *Известия на Института за български език*, кн. 20, София: Издателство на БАН, 1971, 107 – 185.
- Кяева 1996:** Кяева, Ел. Словообразователната категория имена за качества (nomina essendi) в българските говори в Македония. [Kyаeva, El. Slovoobrazovatelna kategoriya imena za kachestva (nomina essendi) v balgarskite govori v Makedonia.] // *Лингвистични студии за Македония*. София: МНИ, 1996.
- Перчеклийски 2008:** Перчеклийски, Л. *Словообразователни категории и типове при съществителните имена в троянския дамаскин от XVII в.* [Perchekliyski, L. Slovoobrazovatelni kategorii i tipove pri sashtestvitelnite imena v troyanskiya damaskin ot XVII v.] Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, 2008.
- Радева 1991:** Радева, В. *Словообразуването в българския книжовен език*. [Radeva, V. Slovoobrazuvaneto v balgarskiya knizhoven ezik.] София: УИ „Св. Климент Охридски“, 1991.
- Славски 1974:** Sławski, Fr. *Zarys słówtworstwa prasłowiańskiego. Słownik prasłowiański. T. I., A – B*, Wrocław, 1974.
- Стойков 2017:** Стойков, Б. *Преводната рецепция на Библията на новобългарски език през XIX век*. [Stoykov, B. Prevodnata retseptsiya na Bibliyata na novobalgarski ezik prez XIX vek.] Автореферат на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2017.
- Стойанов 1983:** Стойанов, Ст. (гл. ред.). *Граматика на съвременния български книжовен език. Т. II. Морфология*. [Stoyanov, St. (gl. red.). Gramatika na savremenniya balgarski knizhoven ezik. T. II. Morfologiya.] София: Изд. на БАН, 1983.
- Травничек 1951:** Trávniček, Fr. *Mluvnice spisovné češtiny*. Praha, 1951.